ההתיישבות העובדת והחקלאות

נבטיח את הביטחון התזונתי של אזרחי ישראל באמצעות חיזוק החקלאות המקומית, הורדת מחירי המים לחקלאות, שמירה על מחירים המתאימים לכל כיס והעדפת תוצרת כחול לבן

נטפל בפערי התיווך באמצעות הקמת שווק סיטונאי ובכך נוודא כי החקלאי מקבל תמורה הוגנת עבור התוצרת

נקדם את דור ההמשך של החקלאות - נבטיח את הזכות לחכירת הקרקע החקלאית לדורות.

נפעל לבצע שיוך הוגן של בתים ומשבצות בתוך חצר המשק שיאפשר לבני הקיבוצים לחזור ולהמשיך את המפעל הקיבוצי ונפעל להסיר חסמים מלאכותיים המקשים על הקיבוצים לקלוט חברים חדשים ולצמוח

חדשנות בחקלאות – נקצה משאבים לפיתוח ומחקר כדי לשמור על ההובלה של החקלאות הישראלית בעולם

נפעל להקמת משטרה ירוקה בתוך משטרת ישראל מול הפשיעה החקלאית

ההתיישבות העובדת היא סמן הגבולות של ישראל, עליה הוקמה המדינה, והיא מהווה את קו ההגנה שלה מאז ועד היום. הקשר של ההתיישבות אל האדמה היוותה את מקור כוחה גם בעיתות מלחמה ומשבר. החקלאות הישראלית היא הגשמת החזון הציוני, מגן גבולותיה וקרקעותיה, אחד ממקורות הפרנסה של המדינה ושל ענף הייצוא הישראלי לעולם, הן בתוצרת והן בידע, החקלאות היא הביטחון התזונתי של אוכלוסיית ישראל, וללא חקלאות מקומית איתנה וארוכת שנים, מדינת ישראל לא תשרוד בזמנים קשים שבהם היא עלולה למצוא את עצמה מנותקת ממקורות מזון חיצוניים.

בשנים האחרונות החקלאות הישראלית נחלשה מאוד עקב היעדר תוכנית ממשלתית סדורה וכוללת לפתרון בעיות קיימות. עלויות מים גבוהות, חוסר רווחיות, תשומות ותקורות גבוהות, הורדת סובסידיות, חוסר תכנון לטווח ארוך, הורדת ההשקעה במו"פ והעדפת הייבוא על פני התוצרת החקלאית הם רק חלק ברשימה ארוכה של גורמים המעמידים בספק את המשך קיומו של מפעל החקלאות הישראלית. במצב שבו פערי התיווך מאמירים, הטרור החקלאי גובר, והתמיכה בחקלאים נמצאת בשפל שלא ידענו כמותו, גם דור ההמשך אינו רואה בחקלאות את עתידו. המדיניות הממשלתית, המתייחסת לחקלאות כעסק שמטרתו הבלעדית להיות תחרותי, שומטת את הקרקע תחת החקלאים שנותרו, ומה שהיה מאבני היסוד של מדינת ישראל וסמל לאומי, ייעלם, ואתו גם הביטחון התזונתי של אזרחי המדינה.

מדיניות הממשלה בעשרים השנים האחרונות, ממקמת את ישראל בתחתית הסולם בין מדינות ה-OECD בתמיכה בחקלאות, ומספר החקלאים הצטמצם עד כדי הורדת ישראל אל המקום האחרון ברשימה. ללא שינוי המדיניות וגיבוש עקרונות מנחים, המצוקה בענף זה רק תגדל.

ישראל היא אומת היי-טק, וככזו היא יכולה להוביל גם בתחום החקלאות המתקדמת. הקצאת משאבים מתאימים, שישלבו את החקלאות ואת הקדמה, תיצור יתרון לחקלאים הישראליים בשוק העולמי. כבר היום המו"פים מהווים מגנט עולמי לידע ומחזקים את התפיסה שלפיה החקלאות הישראלית היא מהבולטות בתחום העולמי.

יש עתיד תפעל לקדם את התעשייה החקלאית הן בישראל והן בעולם מתוך תפיסה שקדמה וחדשנות יחזקו אותה. **יש עתיד** רואה חשיבות רבה בחיזוק הפריפריה בכלל ובחקלאות הישראלית בפרט, ואלו צריכים להוות אינטרס לאומי ראשון במעלה. כדי לממש אינטרס זה, תקצה **יש עתיד** תקציבים שיאפשרו לתקן את הבעיות שנוצרו במשך השנים. נפעל לשילוב טכנולוגיה בענף כדי להתחבר ולהתקדם, נקדם הסברה ונעודד את כניסתם של חקלאים צעירים לתחום החקלאות. נפעל להסדרת תיקון חוק 116 לחוק הבנייה בנחלות , כך שתינתן אפשרות להסדרה לפני אכיפה ונכוון את הותמ"ל לטיפול בהתחדשות עירונית.

תוצרת חקלאית לכל כיס:

יוקר התוצרת החקלאית בישראל הוא הגבוה מבין מדינות ה OECD, והתמורה לחקלאי נמצאת ביחס הפוך למחיר הגבוה אותו משלמים הצרכנים. ריכוזיות ענף המזון בישראל גורמת לכך שחקלאי המגדל ירקות בפריפריה נאלץ למכור את תוצרתו במחיר הפסד לרשת המזון.

טיפול בפערי תיווך (בשרשרת הערך)

יש עתיד תוודא את מימוש החלטת הממשלה מס' 2324 משנת 2010, שעניינה הקמת שוק סיטונאי של המדינה לצורך קידום התחרות והגברת היעילות של מערכת שיווק התוצרת החקלאית בארץ והקטנת פערי התיווך במחירי התוצרת החקלאית. השוק הסיטונאי, שיהיה נתון לפיקוח משרד החקלאות, ירוויח לצורך תפעול רווח מינימלי בלבד. השוק ירכז סחורה חקלאית מכלל חקלאי המדינה ומשם יוציא את התוצרת לכל רשתות השיווק. הקמת השוק תפתח את התחרות ותוריד את המחירים שגובות רשתות השיווק. בד בבד תוקם פלטפורמה דיגיטלית למסחר בתוצרת חקלאית טרייה שתאפשר לחקלאי להתמקח על מחיר תוצרתו מבלי להיות שבוי של רשתות המזון.

נעגן בחוק תקנות שינוע סחורה חקלאית שיאפשרו שיווק רוחבי של תוצרת חקלאית בין המגדל לבין המרכול – הסחורה תנוע ישירות מן השדה אל המרכול ללא עיכוב במרכזים לוגיסטיים הפוגעים באיכות הסחורה. כך נמנע מצב שבו בשל אילוצים לוגיסטיים התוצרת החקלאית נקטפת מוקדם מדי, עוברת הבחלה בגז ונרקבת בתוך זמן קצר.

יש עתיד תעדכן את תוכנית השוק הסיטונאי ותבצע בה את ההתאמות הנדרשות בכל הנוגע למיקום המרכזים הלוגיסטיים ואופן תפעולם, כל זאת כדי שהשוק יפעל בצורה מיטבית ויביא לצרכן את התוצרת הטרייה ביותר ובמחיר שווה לכל כיס.

עדיפות לחקלאי המקומי נחוקק את חוק סימון תוצרת חקלאית של ארץ מקור בהבלטה של תוצרת מקומית. נפעל לשינוי כללי הרכש, כך שמוסדות הממשלה יעדיפו תוצרת חקלאית (למשל בגופים הביטחוניים, בתי חולים, מפעלי הזנה בבתי הספר). ייקבע משקל מקסימלי לייבוא של עגלים וטלאים חיים, ותיאכפנה התקנות בדבר רווחת בעלי החיים בזמן הובלתם לארץ. עם החקלאים יחד נייצר מנגנון שיאפשר תחרות הוגנת של תוצרת חקלאית ישראלית למול ייבוא (באמצעות שינוי הנוסחה לחישוב מחירי המים, מגבלות עובדים זרים, הטלת מכסי מגן על ייבוא). נוודא כי כל התוצרת החקלאית המיובאת תעמוד בדרישת משרד הבריאות לבדיקות סניטריות. לא נאפשר יבוא של תוצרת חקלאים שאי אפשר לפקח אחריה ולוודא כי מדובר במזון העומד בתקנים הבין-לאומיים.

ביטחון תזונתי כדי להביא את מדינת ישראל לאי תלות במקורות חיצוניים ולשמירה על ביטחון תזונתי, תפעל **יש עתיד** לקדם חקיקה ותמיכה בחקלאות מקומית על סוגיה השונים. נייצר מנגנון שיאפשר תחרות הוגנת וימשוך חקלאים צעירים להמשיך ולעסוק בחקלאות. מדינת ישראל תגדיר את החלב, את הביצים, את הירקות והפירות כענפים חיוניים המבוססים על ייצור מקומי. נעודד תמיכות ישירות (כמו במדינות אירופה) לפיתוח ענפים אלו וענפים שקשורים אליהם. נפעל לביטוח פדיון (בדומה לארצות הברית) כדי שחקלאים לא יפשטו את הרגל ויוכלו להמשיך לעבד את השדות גם במקרים שתנאי הטבע והאקלים מביאים לירידה בתוצרת החקלאית וכתוצאה מכך בירידה בהכנסות.

עידוד מפעלי תעשייה חקלאית בפריפריה נחוקק תיקון לחוק עידוד השקעות הון כך שגם "מפעלים לעיבוד תוצרת חקלאית טרייה ואריזתה" הנמצאים בפריפריה ייכנסו להגדרת מפעלים תעשייתיים, וכך יוכלו לקבל מענקים ממשרד הכלכלה. בתי האריזה עברו שינויים משמעותיים, והיום הם כוללים קווי מיכון מתוחכמים וממוחשבים שבהם עוברת התוצרת החקלאית תהליכים רבים שמטרתם להאריך את חיי המדף ולשפר את איכות התוצרת החקלאית, כל זאת כדי

זריחה על עמק החולה | צילום: Matanya Tausig, פלאש 90

שהתוצרת תתאים לתנאי השווקים בעולם. שינויים אלו הביאו לכך שהמפעלים הפכו להיות בעלי אופי תעשייתי, הכולל בעיקרו תהליכי ייצור והמצדיק הכנסתם לגדרי החוק. לכן נוודא כי גם מפעלי התעשייה החקלאית, העומדים בקריטריונים, יהיו זכאים למענקים מטעם משרד הכלכלה, דבר שיסייע להם להתמודד בתחרות העולמית על שיווק התוצרת.

נלווה לחקלאות מפלגת **יש עתיד** תפעל לשינוי היחס של רשות מקרקעי ישראל אל קרקעות המדינה ובמיוחד אל השימוש בקרקעות החקלאיות. נפעל לכך שיישובים וכפרים חקלאיים יזכו לתמיכה ליצירת תב"ע שתכלול שימושים מגוונים נלווים לחקלאות. נאפשר הפיכת מבנים ישנים למבני מגורים, מה שיגרום להרחבה ולעיבוי של ישובים בפריפריה. נשאף לכך ששינוי הייעוד בקרקע יינתן חינם או במחיר סמלי, והתשלום הריאלי ייגזר מתוך מיסוי המבנים וייעודם. נפעל לעדכון הטבלה של שימושים נלווים בקרקע חקלאית – רשות מקרקעי ישראל תרכז טבלה חדשה של שימושים בקרקע החקלאית, ואותה אפשר יהיה להביא כעדכון לתקנות הקיימות בחוק.

הגדלת יצוא תוצרת חקלאית יצוא חקלאי הוא הקטר הדוחף את החקלאות קדימה, מאפשר את הגדלת התוצרת החקלאית ואת מספר החקלאים העוסקים במלאכה והמבטיח ביטחון תזונתי ואספקת תוצרת איכותית בישראל. מאז נפילת חברת הייצוא החקלאי אגרקסקו כמעט שאין פיתוח שווקים ומוצרים בעולם, והיום היקף היצוא החקלאי מישראל עומד על כ-4.9 מיליארד ₪ בשנה. נפעל להקמת ארגון גג לייצוא תוצרת חקלאית במימון המדינה. הארגון יבחן ויקדם שווקים ומוצרים חדשים כדי שישראל תחזור להיות ראשונה ומתקדמת בחקלאות העולמית.

קידום דור המשך של חקלאים צעירים ועידודו **יש עתיד** רואה חשיבות ראשונה במעלה בעידודו של דור ההמשך בחקלאות ותפעל לעודד צעירים לעסוק בחקלאות על ידי יצירת המקצוע כמתגמל והוספת טכנולוגיות חדשניות. נקדם את החינוך לחקלאות בבתי הספר על ידי הטמעת תוכניות לימוד ייעודיות בתחומי החקלאות השונים לבתי הספר לפי גילים מכל שכבות האוכלוסייה. נעודד עבודה ישראלית וחקלאות כעבודה מועדפת. נאפשר נחלות הנמצאות בפריפריה במחיר עלות למי שבא לעסוק בחקלאות ומתחייב לעשות כך. נפעל להגדרת תקן גודל קרקע לנחלה המושבית והקיבוצית. על פי המצב היום, יש קיבוצים ומושבים שאפשר להשאיר ללא קרקע חקלאית כלל, ולכן חייבים לייצר תקן מינימום שעל פיו יהיה ניתן להגדיר מהי נחלה מושבית ומהו קיבוץ.

הקצאת משאבים לחקלאים

מחירי המים לחקלאי אי רכישת המים על ידי החקלאים גורמת לשפיכתם לים מחד גיסא, ומאידך גיסא להתחסלות ענפים שלמים בחקלאות. נוודא כי מחיר המטרה יהיה מותאם למחיר הממוצע של המים ב-OECD, וזאת כדי לאפשר לחקלאים תחרות הוגנת עם חו"ל.

פיצויים על קיצוצי מכסות מים ופיתוח משק מים מודרני **יש עתיד** תדאג שהמדינה תפצה את החקלאים על קיצוץ מכסות המים לחקלאות הנעשות בשנים שחונות. משק מים מודרני לטיהור

שפכים והשבתם לשימוש חקלאי ביישובים הנמצאים בסמוך לקרקעות חקלאיות יוזיל מאוד את מחירי המים, יחסוך בתשתיות ובהשקעות כספיות ויאפשר לחקלאי ליהנות ממים טובים וזמינים גם בשנים שחונות. אי לכך תפעל **יש עתיד** להוזלה משמעותית של מחירי המים המושבים. בנוסף תפעל **יש עתיד** להשארת ניהול המים המושבים בידי אגודות המים הקיימות כבר עשרות שנים וכבר כיסו את השקעתן והן יכולות למכור מים מוזלים לחקלאים. באופן זה תופקד מקורות רק על המים השפירים. באזורים בהם אין אפשרות למים מושבים, תפצה המדינה את החקלאים בגין השימוש שלהם במים שפירים להשקיית התוצרת. מחיר המים המושבים לחקלאות יהיו זולים ממחיר המים השפירים ומחירם לא יעלה על 0.80 ₪. כל תשתיות המים המושבים, הקמתם ותחזוקם, יומנו על ידי המדינה (וקרנות בין-לאומיות) ולא יושתו על החקלאים.

קרקע נסדיר את מעמד הקרקעות הזמניות, כך שאלו יהפכו לקבועות ויינתנו לחקלאים כחלק מהרחבת היישובים, כל עוד הם מעבדים את האדמות לחקלאות. נערוך תיקונים בחוק ההתיישבות כדי להתאימו למצב היום.

מנהלת ההשקעות היום אין חוק למנהלת והיא אינה מתוקצבת. כדי שהמנהלת תוכל למלא את תפקידה על פי התוכנית שקבועה לה, **יש עתיד** תתקצבה ב-50 מיליון ₪ לשנה ותסדיר את תחומי אחריותה בחקיקה ראשית.

עובדים אחת הבעיות המרכזיות שאיתה מתמודדים החקלאים היא סוגיית העובדים בחקלאות. ענף החקלאות בישראל, כמו במדינות רבות אחרות, מבוסס על עובדים זרים. בישראל יש מכסה של כ-25 אלף עובדים זרים, כמות ההופכת את הידיים העובדות לגורם מגביל בפיתוח החקלאות. כדי לפתור את מצוקת העובדים בחקלאות, תגדיל **יש עתיד** את מכסת העובדים הזרים שיספקו מענה מספק לחקלאות הישראלית בהתאם לצורכי החקלאי. בנוסף נביא לצמצום הרגולציה ופישוט התהליכים להבאת עובדים.

יש עתיד תכוון משאבים לפיתוח רובוטים חקלאיים שיחסכו ידיים עובדות ויצמצמו בהמשך את מספר העובדים הזרים תוך חסכון בכסף לחקלאים.

קרן לביטוח נזקי טבע בחקלאות (קנט) קנט היא קרן המציעה לחקלאים ביטוח נגד נזקי ואסונות טבע. היום השתתפות המדינה בפרמיות עומדת על 35%, ואילו במדינות רבות ההשתתפות עומדת על 50%. נפעל להגדלת השתתפות המדינה בפרמיות. מהלך זה יאפשר הרחבת הביטוח גם על עוד גידולים וגם יגדיל את הכיסוי הקיים היום.

טיפול בפשיעה כנגד החקלאים

בשנים האחרונות ישנה תופעה חמורה מאוד של פשיעה נגד חקלאות וחקלאים הכוללת גנבות, פרוטקשן וחבלות לאומניות עד כדי חוסר כדאיות מצד החקלאים לעסוק בחקלאות. נפעל למיגור הפשיעה נגד החקלאים על ידי הגברת האכיפה והחמרת הענישה כדי לייצר הרתעה מספקת למיגור התופעה. נקים משטרה ירוקה ייעודית לטיפול בפשיעה החקלאית וכן נעמיד תקנים לפרקליטים שיעסקו במיצוי הדין עם עבריינים פשיעה חקלאית. נוסף על כך, נפעל להקמת קרן פיצויים לנזקי הפשיעה החקלאית — הקמת קרן

שתפעל בדומה לקרן מס רכוש ותפצה את החקלאים על הנזקים הנגרמים להם.

ביוטכנולוגיה חקלאית וחקלאות מתקדמת:

פיתוח מרכזי פיתוח ומחקר
יש עתיד רואה בחדשנות ובהשארת המפעלים המחקריים בידיים ישראליות ערך מוביל בקידום הענף. היום המו"פים הישראליים עומדים בחזית המחקר החקלאי, ו**יש עתיד** שואפת לשמר ולפתח זאת. **יש עתיד** תדאג לפיתוח המו"פים על ידי השקעה תקציבית גדולה, בין השאר דרך מענקים לחוקרים העוברים לפריפריה ודרך הגדלת המענקים למו"פים עבור מחקרים. היום מושקעים בשנה 15 מיליון ₪ מתקציב המדינה וקק"ל משלימה סכום זהה. **יש עתיד** תדאג להכפיל את הסכום. פיתוח המו"פים חשוב בכמה היבטים — הראשון, המו"פים הם חזית המחקר הישראלי ומהווים מקור למידה לחקלאים מכל העולם. השני, ככל שהמו"פים יהיו מתקדמים יותר הם יוכלו לסייע לחקלאים בישראל בהתמודדות עם קשיים, וככל שאלו ידעו להתמודד בצורה טובה יותר הם יוכלו להתחרות בשוק העולמי עם תוצרת טובה יותר ובעלויות נמוכות יותר. ההיבט שלישי הוא שפיתוח המו"פים יכול לסייע למעבר של אקדמאים לפריפריה, ואפשר אף לעודד זאת באמצעות מתן מענקים.

מדען ראשי במשרד החקלאות
כצעד משלים למו"פים ולמכוני המחקר תקים**יש עתיד** קרן אשר תעניק מלגות ובכך תעודד מחקרים בתחום החקלאות, הן של דוקטורנטים באוניברסיטאות ברחבי הארץ והן של חוקרים עצמאיים בתחום. כמו כן היא תפעל לעידוד שיתופי פעולה בין המוסדות להשכלה גבוהה למו"פים ולמכוני המחקר השונים.

יש עתיד תדאג לתקצב הכשרות חקלאים ותהפוך את המנהלת ההכשרות לגוף ביצועי לדחיפת הענף כולו. הכשרה מקצועית ואקדמאית לחקלאים ועידוד של לימוד המקצוע ותחומים מועדפים (שכר לימוד חינם ללימודי חקלאות לתואר ראשון כולל רכישה של התמחויות והתמקצעות בתחומים מועדפים או כאלו שמספר המומחים בהם הוא חד-ספרתי שלא לדבר על מומחה יחיד בתחומו). בתי ספר חקלאיים יזכו לתמיכה ולתקציבים כדי לפתח את מערך ההוראה ולהקים מרחב ניסויים בית ספרי לתחום החקלאות. לימוד חקלאות יקבל תעדוף ומיקוד גבוה במסלול לבגרות ובתחשיב שעות הוראה שבועיות למורים.

חקלאות ואיכות הסביבה

יש עתיד תקדם תמיכה ממשלתית בתהליך ארוך טווח לביסוסה של חקלאות ירוקה ומתגמלת. נעודד צריכה של תוצרת חקלאית מקומית מפוקחת ומופחתת כימיקלים. נשאף לספק תוצרת בריאה המסופקת לצרכנים במחירים שווים לכל נפש. נתגמל ונעודד חקלאים על ידי שימוש בכספי הקרן לשמירה על ניקיון לטובת חקלאות ירוקה (מימון מיזמים ותמיכה בחקלאים ירוקים) וניצול כספי ה-Carbon credit. נעודד פיתוח מוצרים ירוקים תומכי חקלאות, הדבר יפחית גם את זיהום השטחים החקלאיים (זיהום הנעשה בחלקו הגדול על ידי ניילון, שקיות ואריזות קלות). מתן מענקים לביצוע הרפורמות העוסקות בחקלאות ירוקה על ידי המדינה (עם אפשרויות קיזוזי רווח מהחקלאים אם הם קיימים), שכן לחקלאים אין היכולת לשאת את הוצאות הפיתוח והשינויים בעצמם.